

ΕΚΘΕΣΗ νο. 15/09

**13^ο Εθνικό Συνέδριο
«Ενέργεια και Ανάπτυξη 2008»
Επισκόπηση και Συμπεράσματα**

Φεβρουάριος 2009

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

Αλεξ. Σούτσου 3, 106 71 Αθήνα
Τηλ.:210-3628457,3640278, Φαξ:210-3646144
E-mail secretariat@iene.gr, Web:www.iene.gr

Το 13^ο Εθνικό Συνέδριο «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2008»

Οργανώθηκε από το
Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης
και πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα
στο Ευγενίδιο Ίδρυμα (12-13/11/2008)
στο πλαίσιο της 2^{ης} Εβδομάδα Ενέργειας (10-14 Νοεμβρίου 2008)

Επισκόπηση & Συμπεράσματα
του 13^{ου} «Ενέργεια & Ανάπτυξη»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. <u>Εισαγωγή</u>	4
1. Εβδομάδα Ενέργειας.....	4
2. «Ενέργεια και Ανάπτυξη 08».....	5
B. <u>Επισκόπηση Εργασιών Συνεδρίου</u>	
1 ^η Συνεδρία.....	
Ομιλία του Επιστημονικού Δ/ντή του ΙΟΒΕ, καθηγ. Γιάννη Στουρνάρα	
2 ^η Συνεδρία.....	
3 ^η Συνεδρία.....	
Ομιλία του Προέδρου & Δ/νοντα Συμβούλου της ΔΕΗ κ. Παναγ. Αθανασόπουλου	
4 ^η Συνεδρία (Α' Μέρος)	
4 ^η Συνεδρία (Β' Μέρος)	
Γ. <u>Συμπεράσματα του 13^{ου} Εθνικού Συνεδρίου Ενέργειας «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08»</u>	

A. Εισαγωγή

1. Εβδομάδα Ενέργειας

Τον περασμένο Νοέμβριο (10 – 14/11/2008) πραγματοποιήθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά η «Εβδομάδα Ενέργειας» στο πλαίσιο της οποίας οργανώθηκε το καθιερωμένο πλέον ετήσιο συνέδριο «Ενέργεια και Ανάπτυξη», η Έκθεση Ενεργειακών Τεχνολογιών καθώς και ένας αριθμός ημερίδων, ειδικών παρουσιάσεων και άλλων εκδηλώσεων σχετικών με την ενέργεια που βρέθηκαν στο επίκεντρο της επικαιρότητας το συγκεκριμένο διάστημα. Μέσα από τις παραπάνω δραστηριότητες καλύφθηκε ένα ευρύ φάσμα όλων των θεμάτων που αφορούν στον ενεργειακό τομέα με ιδιαίτερη αναφορά στις δυσμενείς εξελίξεις γύρω από το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και τους φόβους για μια γενικευμένη παγκόσμια οικονομική ύφεση.

Η Ελλάδα και ο στρατηγικός της ρόλος μέσα στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, περιοχής με τις έντονες ενεργειακές προκλήσεις αλλά και σημαντικές επιχειρηματικές ευκαιρίες, βρέθηκε επίσης στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος ενώ συζητήθηκαν διεξοδικά λύσεις και μέτρα τα οποία θα πρέπει να υιοθετηθούν έτσι ώστε να επιταχυνθεί η ανάπτυξη τόσο των εφαρμογών για την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας καθώς και του τομέα των ΑΠΕ και της εξοικονόμησης ενέργειας.

Η 2^η «Εβδομάδα Ενέργειας» οργανώθηκε υπό την αιγίδα και με την υποστήριξη του Υπουργείου Ανάπτυξης. Μέγας χορηγός της «Εβδομάδας Ενέργειας» ήταν η ΔΕΗ, ενώ χορηγοί ήταν οι εταιρείες η EGL Hellas, η Endesa Hellas και η ΔΕΠΑ και στους υποστηρικτές συμπεριλαμβάνονται οι εταιρείες Toyota, Martifer Solar, Rokas Renewables, η ΔΕΣΦΑ και η ΔΕΗ Ανανεώσιμες.

Με την παρουσία μεγάλου αριθμού ομιλητών απ' τον πολιτικό, επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό χώρο καθώς και από τον ευρύτερο ενεργειακό τομέα πραγματοποιήθηκαν συνολικά τρεις ημερίδες, «Ενέργεια & Εξωτερική Πολιτική» (10/11), «Πράσινες Μεταφορές» (11/11), «Εξοικονόμηση Ενέργειας στα Κτήρια» (14/11) με τη υποστήριξη του ΤΕΕ, καθώς και ένα Workshop για τα φωτοβολταϊκά (12/11). Επίσης κατά την διάρκεια της πρώτης ημερίδας «Ενέργεια & Εξωτερική Πολιτική», απηύθυναν χαιρετισμό ο Γεν. Γραμματέας του ΥΠΕΞ **κ.Θεόδωρος Σκυλακάκης**, καθώς και ο ο Γεν.Γραμματέας του ΥΠΑΝ **κ. Κωνστ.**

Μουσουρούλης ενώ κατά την διάρκεια των εργασιών του 13^{ου} συνεδρίου «Ενέργεια και Ανάπτυξη» κατά την εναρκτήρια συνεδρία emίλησε ο Υφυπουργός Ανάπτυξης κ. Σταύρος Καλαφάτης ενώ στο επίσημο γεύμα (13/11) έκανε μια εμπειριστατωμένη παρουσίαση ο Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της ΔΕΗ κ. **Τάκης Αθανασόπουλος**.

2. «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08»

Το 13^ο Εθνικό Συνέδριο γνωστό ως «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08» το οποίο πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της 2^{ης} «Εβδομάδας Ενέργειας» έχει αναδειχθεί σε θεσμό, καθώς διοργανώνεται ανελλιπώς από το 1996 μέχρι σήμερα με τη συμμετοχή κορυφαίων εκπροσώπων της πολιτικής και οικονομικής ζωής του τόπου, Ελλήνων και ξένων εμπειρογνώμων διεθνούς εμβέλειας καθώς και εξέχουσες προσωπικότητες από τον παγκόσμιο ενεργειακό χώρο που συνεισφέρουν σε ουσιαστικό διάλογο προάγοντας τον γόνιμο προβληματισμό σχετικά με όσα συμβαίνουν στο ζωτικό χώρο της ενέργειας.

Το «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08» επικεντρώθηκε στις σημαντικές εξελίξεις που σημειώνονται το τελευταίο διάστημα στον ενεργειακό τομέα τόσο στον ελληνικό χώρο όσο και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου σε άμεση συνάρτηση με τις τρέχουσες εξελίξεις στις διεθνείς χρηματαγορές. Στο συνέδριο συμμετείχαν 40 και πλέον ομιλητές απ' την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό. Κεντρικοί ομιλητές ήταν ο Υφυπουργός Ανάπτυξης κ. **Στ. Καλαφάτης** ο οποίος αναφέρθηκε στους βασικούς άξονες της πολιτικής που εφαρμόζει το ΥΠΙΑΝ στον τομέα της ενέργειας, καθώς και ο κ. **Μιχ. Χρυσοχοϊδης**, πρ. Υπουργός και Υπεύθυνος Τομέα Ανάπτυξης του ΠΑΣΟΚ. Επίσης σημαντική συνεισφορά στις εργασίες του συνεδρίου υπήρξαν οι ομιλίες του Dr. **Leo Drollas**, Αντιπρόεδρου του Centre for Global Energy Studies (CGES) του Λονδίνου, ο οποίος στην παρουσίασή του εξέθεσε τις σημαντικές διαπιστώσεις του "Global Oil Market Review", του κ. **Ger Klaassen** της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ο οποίος εξέφρασε τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα θέματα του Περιβάλλοντος καθώς και του κ. **Bertrand Magne**, του International Energy Agency (IEA) και αναλυτής ενεργειακών θεμάτων, ο οποίος παρουσίασε την Ετήσια Έκθεση του IEA "The World Energy Outlook" (Η Έκθεση παρουσιάστηκε παράλληλα την ίδια μέρα και στο Λονδίνο).

Αίσθηση προκάλεσε επίσης η ομιλία του Προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου της ΔΕΗ κ. **Τάκη Αθανασόπουλου** κατά την διάρκεια του επίσημου γεύματος (13/11) ο οποίος επισήμανε τις κύριες αδυναμίες και στρεβλώσεις στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την αγορά ηλεκτρισμού στη χώρα μας ενώ στο επίσημο δείπνο αμέσως μετά την λήξη της πρώτης ημέρας του συνεδρίου (12/11) η ομιλία του κ **Γιάννη Στουρνάρα**, Καθηγητή στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών και Επιστημονικού Διευθυντή του ΙΟΒΕ επικεντρώθηκε στις προκλήσεις που παρουσιάζονται από το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης και την ανάγκη δημιουργίας μιας νέας αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Επίσης, βασικοί εισηγητές του Συνεδρίου ήταν ο Πρόεδρος του IENE κ. **Ντίνος Μανιατόπουλος**, ο Γενικός Διευθυντής του IENE κ. **Κωστής Σταμπολής**, ο Πρόεδρος της ΔΕΣΜΗΕ Δρ. **Ευάγγελος Λεκατσάς**, ο Πρόεδρος του ΣΕΕΣ Δρ. **Ραφαήλ Μωϋσής**, ο αντιπρόεδρος και αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος της ΔΕΗ καθ. **Νίκος Χατζηαργυρίου**, ο πρόεδρος της EREF Δρ. **Νίκος Βασιλάκος**, ο αντιπρόεδρος του IENE κ. **Σπύρος Παλαιογιάννης**, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Αιολικής Ενέργειας (ΕΛΕΤΑΕΝ) κ. **Ιωάννης Τσιπουρίδης**, ο Γενικός Διευθυντής της Endesa Hellas κ. **Ιωάννης Δεσύπρης**, ο καθηγητής του ΕΜΠ και Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του IENE κ. **Παντελής Κάπρος**, η Γενική Γραμματέας του IENE κα. **Τερέζα Φωκιανού**, ο κ. **Γιάννης Χατζηβασιλειάδης**, μέλος ΔΣ του IENE και πολλοί άλλοι ομιλητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Οι εισηγήσεις των ομιλητών, μεταξύ άλλων, κάλυψαν επίκαιρα θέματα όπως οι επιπτώσεις για την Ελλάδα και την Νοτιοανατολική Ευρώπη από ένα πιθανό ενδεχόμενο οικονομικής ύφεσης, η Ενεργειακή και Περιβαλλοντική Πολιτική της Ε.Ε., οι ενεργειακοί διάδρομοι της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, οι ενεργειακές επενδύσεις στην Ελλάδα, ο ανταγωνισμός και η ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας.

B. Επισκόπηση Εργασιών Συνεδρίου

1^η Συνεδρία

Κατά τη διάρκεια της 1^{ης}, εναρκτήριας συνεδρίας του «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2008», την οποία συντόνισε ο Πρόεδρος του IENE κ. **Κων/νος Μανιατόπουλος**, θίχθηκαν σημαντικά ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η Ελλάδα και η περιοχή της ΝΑ Ευρώπης βραχυχρόνια και μακροπρόθεσμα στον τομέα της ενέργειας.

Το ειδικό θέμα του φετινού 13ου Εθνικού Συνεδρίου Ενέργειας, που είναι γνωστό ως «Ενέργεια & Ανάπτυξη», ήτο η «**Νέα Ενεργειακή Στρατηγική για την Επίτευξη των Στόχων στην Ε.Ε.**». Ένας τίτλος που δεν επιλέχθηκε τυχαία αλλά υποδηλώνει τις σημαντικές προκλήσεις που ευρίσκονται μπροστά μας. Η «ενεργειακή πρόκληση» έγκειται στον μετασχηματισμό που πρέπει να επιχειρηθεί της ενεργειακής μας αγοράς, σε ευρωπαϊκό αλλά κυρίως σε εθνικό επίπεδο, καθώς και η αναδιάταξη του ενεργειακού ισοζυγίου ώστε να επιτευχθεί η Νέα Στρατηγική και η Επίτευξη των Στόχων της Ε.Ε.

Ακόμη η δυνατότητα αξιοποίησης του τεράστιου ενδιαφέροντος για δραστηριοποίηση και επενδύσεις στην ευρύτερη αγορά ενέργειας στην Ελλάδα, και η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών από την πολιτεία για την πραγματοποίηση συγκεκριμένων έργων, τα οποία μπορεί να αλλάξουν πλήρως και να εκσυγχρονίσουν το ενεργειακό τοπίο της χώρας μας, συνιστούν κατά την άποψη του IENE ένα σημαντικό μέρος της ενεργειακής πρόκλησης. Στην εισαγωγική ομιλία του ο κ. **Κ. Μανιατόπουλος** μεταξύ άλλων ετόνισε «Ασφαλώς η σημερινή Ενεργειακή Κρίση είναι μια κρίση όχι επάρκειας, όχι ασφάλειας, αλλά κυρίως κρίση αστάθειας τιμών, τεράστιων διακυμάνσεων. Αν η «Ενεργειακή Ασφάλεια» είναι η σημαντικότερη έννοια για κάθε καταναλωτή & παραγωγό, εξίσου σημαντική είναι η έννοια της «προβλεψιμότητας» και σταθερότητας (predictability – stability) τιμών. Γνωρίζουμε καλά ότι στην σημερινή κατάσταση κανένας δεν μπορεί να κάνει την παραμικρή τεκμηριωμένη πρόβλεψη τιμών ούτε για το άμεσο μέλλον.

Η σημερινή ενεργειακή κρίση, απότοκος γεωπολιτικών ασταθειών, κερδοσκοπικών / χρηματιστηριακών παιγνίων, κακής ψυχολογίας της αγοράς, είναι σε πλήρη ένταση σήμερα, με χαμηλές σχετικά τιμές, όπως πριν ελάχιστες εβδομάδες ήταν σε πλήρη ένταση με παράλογα υψηλές τιμές. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον οι επιπτώσεις για τις ενεργειακές

επενδύσεις, για τις ενεργειακές αγορές, για τον διάλογο παραγωγών – καταναλωτών, είναι ήδη τεράστιες και θα είναι ακόμα μεγαλύτερες σε έναν ορίζοντα αρκετών ετών».

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του ο κ. Μανιατόπουλος επεσήμανε ότι «Χρειαζόμαστε δραστικές – ουσιαστικές – βαθιές – αποτελεσματικές – άμεσες παρεμβάσεις, σε όλα τα επίπεδα του ενεργειακού μας τομέα. Αυτές είναι γνωστές και σχεδόν κοινά αποδεκτές. Μη εφαρμογή τους, σημαίνει ότι δεν υπάρχει πολιτική βούληση. Αυτό κανένας μας δεν μπορεί να το δεχθεί αυτές τις κρίσιμες ώρες. Γι αυτό περιμένουμε δραστικές – ουσιαστικές – βαθιές – αποτελεσματικές – άμεσες παρεμβάσεις στον ενεργειακό τομέα της Οικονομίας μας που θα τις στηρίξει, είμαι βέβαιος, όλος ο πολιτικός και ασφαλώς όλος ο ενεργειακός κόσμος. Έχουμε ανάγκη να δούμε να υλοποιούνται τέτοιες παρεμβάσεις ενταγμένες στα πλαίσια μιας εθνικής ενεργειακής στρατηγικής».

Ακολούθως το λόγο έλαβε κατά την ο Γενικός Διευθυντής του IENE κ. **Κωστής Σταμπολής**, ο οποίος αναφέρθηκε και αυτός στην τρέχουσα διεθνή οικονομική κρίση, τις αιτίες και τις επιπτώσεις της. Ο κ. Σταμπολής μεταξύ άλλων τόνισε ότι «η τρέχουσα κρίση αποτελεί συγχρόνως και ευκαιρία και άρα τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή για να αντιληφθούν επιτέλους οι κυβερνήσεις, οι διεθνείς οργανισμοί και οι διάφοροι οικονομικοί εγκέφαλοι που μας κυβερνούν ότι ήρθε ο καιρός για μια γενναία επιστροφή στην πραγματική οικονομία όπου ο ενεργειακός κλάδος έχει έναν πολύ ιδιαίτερο και εποικοδομητικό ρόλο να παίξει.

Στις περισσότερες ορισμένες οικονομίες της Δύσης ο ενεργειακός τομέας αντιστοιχεί σήμερα στο περίπου στο 10 – 15% του ΑΕΠ ενώ στις πετρελαιοπαραγωγικές χώρες η συμμετοχή στο ΑΕΠ μπορεί να ξεπεράσει και το 60%. Σε κάθε περίπτωση η ενέργεια αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες των περισσότερων οικονομιών η δε ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των ενεργειακών υποδομών σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί την μεγάλη πρόκληση της εποχής μας. Μπορεί κατά το αμέσως επόμενο διάστημα οι οικονομίες της Δύσης να εισέλθουν σε μια κατάσταση ύφεσης όμως άλλες χώρες, ιδίως αυτές του BRIC, θα εξακολουθούν να αναπτύσσονται έστω και με περιορισμένους ρυθμούς. Η γενική εκτίμηση είναι ότι η ενεργειακή ζήτηση συνολικά θα συνεχίσει να αυξάνεται και να απαιτεί νέες μονάδες ή τον εκσυγχρονισμό παλαιών.

Σε κάθε περίπτωση μέσα στα επόμενα τριάντα και κάτι χρόνια η ανθρωπότητα θα κληθεί να αντιμετωπίσει την αναπόφευκτη εξάντληση των πεπερασμένων ενεργειακών αποθεμάτων που διαθέτει ο πλανήτης

Γη και να διαχειρισθεί τους κινδύνους από την κλιματική αλλαγή. Η αντιμετώπιση των ανωτέρω προϋποθέτει μαζικές και τεράστιες επενδύσεις στην κατασκευή μονάδων παραγωγής και διαχείρισης «καθαρής» ενέργειας, ιδιαίτερα την προώθηση των ΑΠΕ, την σωστή και ασφαλή χρήση της πυρηνικής ενέργειας και την αντικατάσταση του πετρελαιοκίνητου στόλου αυτοκινήτων σε ηλεκτροκίνητα. Με άλλα λόγια μέσα στα αμέσως επόμενα χρόνια ο ενεργειακός τομέας θα υποστεί έναν άνευ προηγουμένου μετασχηματισμό, απαραίτητη συνθήκη για την επιβίωση της βιόσφαιρας.

Είναι ξεκάθαρο λοιπόν που πρέπει να κατευθυνθούν κατά προτεραιότητα οι επενδύσεις και το ενδιαφέρον των κυβερνήσεων και των μεγάλων εταιρειών. Η συστράτευση για την αντιμετώπιση των νέων ενεργειακών αναγκών θα πρέπει να είναι μαζική θα αποβλέπει στην αξιοποίηση στο έπακρο των δυνατοτήτων που περικλείουν τόσο τα συμβατικά καύσιμα και η εξοικονόμηση ενέργειας όσο και οι ΑΠΕ, σε όλο τους το εύρος. Μια νέα ενεργειακή οικονομία είναι μπροστά μας και δεν κρύβει άσχημες εκπλήξεις ή τοξικά προϊόντα αλλά αντίθετα υπόσχεται δημιουργία, πρόοδο και ανάπτυξη.

Η δε αλλαγή πολιτικής ηγεσίας στις ΗΠΑ με την πρόσφατη εκλογή του Μπαράκ Ομπάμα ως του νέου προέδρου, και η δέσμευσή του για την προώθηση καθαρών ενεργειακών λύσεων, ενισχύει την αίσθηση ότι η μετάβαση προς την νέα αυτή ενεργειακή οικονομία έχει ήδη ξεκινήσει».

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του IENE και επιστημονικός συντονιστής του Συνεδρίου Καθηγητής **Παντελής Κάπρος**, στα εισαγωγικά του σχόλια αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στις τελευταίες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις σε Κοινοτικό επίπεδο στον τομέα της ενέργειας και στην επίδρασή τους στα ενεργειακά συστήματα και στις ενεργειακές πολιτικές των κρατών- μελών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Ωστόσο, η Ελλάδα παρουσιάζει καθυστέρηση σχετικά με την αναδιάρθρωση του ενεργειακού μείγματος και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας σε όλους τους τομείς. Συνεπώς, πρέπει να καταβάλλει ενισχυμένη προσπάθεια για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας. Υστερεί μάλιστα και ιδιαίτερα στον τομέα της ανάπτυξης των ΑΠΕ.

Ο καθ. Κάπρος τόνισε ότι ο χρόνος που απομένει μέχρι το 2020 είναι περιορισμένος και η μη συμμόρφωση θα επιφέρει αυτή τη φορά σημαντικές οικονομικές κυρώσεις που θα είναι σε βάρος των καταναλωτών. Χωρίς άλλη καθυστέρηση χρειάζεται νέος

προσανατολισμός της ενεργειακής στρατηγικής και η άμεση θέσπιση μηχανισμών κινήτρων και αντικινήτρων τόσο στην ηλεκτροπαραγωγή και τη συμπαραγωγή όσο και στην κατανάλωση ενέργειας. Επιπλέον πρέπει να ενταχθούν στην ενεργειακή στρατηγική τόσο ο τομέας των μεταφορών όσο και ο τομέας της γεωργίας από την οποία αναμένεται μεγάλη συμβολή σχετικά με τη βιομάζα και τα βιοκαύσιμα.

Στην ομιλία του ο Υφυπουργός Ανάπτυξης κ. **Σταύρος Καλαφάτης**, έκανε ιδιαίτερη αναφορά στις ΑΠΕ όπου και υπογράμμισε:

«Η πρόκληση για την Ελλάδα είναι σημαντική: είναι η εκπλήρωση του στόχο της Κοινοτικής Οδηγίας για συμμετοχή των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην τελική κατανάλωση ενέργειας της χώρας κατά το 18% έως το 2020 {...} Η Ελλάδα διαθέτει αξιόλογο δυναμικό ΑΠΕ, οι οποίες μπορούν να προσφέρουν μια πραγματική εναλλακτική λύση για την κάλυψη των ενεργειακών μας αναγκών.

Στην πορεία αυτή, από το 2004 έως σήμερα υπερδιπλασιάσαμε τη συμμετοχή των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα. Εργαζόμαστε συστηματικά για ακόμη μεγαλύτερα αποτελέσματα και αισιοδοξούμε ότι θα επιτύχουμε. Τα θετικά αποτελέσματα μας ενθαρρύνουν να προχωρήσουμε πιο δυναμικά και να βελτιώσουμε τις διαδικασίες αδειοδότησης, να πετύχουμε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στα δίκτυα μεταφοράς, καθώς και ακόμη καλύτερη ενημέρωση των τοπικών κοινοτήτων και φορέων για τα πολλαπλά αναπτυξιακά, περιβαλλοντικά και άλλα πλεονεκτήματα των ΑΠΕ».

Ειδικότερα ο Υφυπουργός Ανάπτυξης αναφέρθηκε στις νέες σημαντικές προοπτικές που ανοίγονται στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας με την αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού της χώρας.

Μετά των ομιλία του Υφυπουργού ακολούθησαν τέσσερις ομιλίες-παρουσιάσεις αναφορικά με την διεθνή κατάσταση στο χώρο της ενέργειας αλλά και την πρωτοβουλία της Ε. Επιτροπής για το Κλίμα και το προτεινόμενο πακέτο μέτρων. Αυτό το παρουσίασε ο **Dr. Ger Klaassenn** του DG Environment στις Βρυξέλλες. Η παρουσία του αφορούσε το γνωστό στόχο 20-20-20, δηλαδή την δέσμευση της ΕΕ για μείωση κατά 20% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2020 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, και τον απώτερο στόχο για μείωση 30% μέχρι το 2020, και την δέσμευση για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ, σε επίπεδο 20% της συνολικής παραγόμενης ενέργειας μέχρι το 2020. Η παρουσίαση του Ger Klaassen θεωρείται σημαντική από κάθε άποψη καθ' ότι περιέχει όλα

αυτά τα στοιχεία τα οποία είχα μέχρι σήμερα εμφανισθεί αποσπασματικά.

Η ομιλία του **Bertrand Magne**, του τμήματος Οικονομικής Ανάλυσης του Διεθνή Οργανισμού Ενέργειας (IEA) επικεντρώθηκε στην παρουσίαση της ετήσιας Έκθεσης του Οργανισμού, το World Energy Outlook 2008 η οποία και αποτελεί ένα πολύτιμο βοήθημα για την εξέλιξη των μακρο-οικονομικών και μακρο-ενεργειακών δεικτών. Η επίδραση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης στην διαμόρφωση των βασικών ενεργειακών παραμέτρων αποτελεί ένα από τα βασικά θέματα WEO 2008. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παρουσίαση του φετινού WEO συνέπεσε με την διεθνή παρουσίαση του που έγινε την ίδια ημέρα από τον Εκτελεστικό Δ/ντή IEA κ. Nabuo Tanaka στο Λονδίνο.

Εξ ίσον σημαντική ήτο η ομιλία του **Dr. Leo Drollas**, υποδιευθυντή του Centre of Global Energy Studies (CGES) του Λονδίνου οποίος αναφέρθηκε συγκεκριμένα στις προοπτικές της διεθνούς πετρελαιογοράς. Η απότομη πτώση της τιμής του αργού, η μείωση της παραγωγής από τον OPEC και οι εκτιμήσεις για την παγκόσμια ζήτηση και δυνατότητες παραγωγής μακροπρόθεσμα τόσο από τον OPEC όσο και από τις εκτός OPEC χώρες αποτέλεσαν τους βασικούς άξονες της παρουσίασης του CGES.

Η παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο απετέλεσε το κύριο θέμα της ομιλίας του **Δρ. Νίκου Βασιλάκου**, προέδρου της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Παραγωγών Ενέργειας από ΑΠΕ, την γνωστή EREF. Ο κ. Βασιλάκος αφού αναφέρθηκε εκτενώς στην συμβολή της EREF στις κρίσιμες διαπραγματευτικές συζητήσεις την περίοδο αυτή πάνω στο Σχέδιο Οδηγίας της ΕΕ για τις ΑΠΕ έκανε αναφορά στην περιορέουσα ατμόσφαιρα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και ειδικότερα στις (ελάχιστες, ευτυχώς, μέχρι σήμερα) φωνές ή και κυβερνήσεις κάποιων λίγων Κρατών-Μελών, που θεωρούν ότι σε καιρούς οικονομικής ύφεσης η ανάπτυξη των ΑΠΕ αποτελεί πολυτέλεια, και ότι το δίλημμα που τίθεται είναι «να σώσουμε την οικονομία ή να σώσουμε τα πράσινα όνειρα» (!).

«Δυστυχώς γι' αυτούς, η πραγματικότητα αντιστρέφει πλήρως το επιχείρημα, αφού ειδικά σε περιόδους ύφεσης οι επενδύσεις ΑΠΕ εμφανίζονται ως το είδος ακριβώς εκείνο του «γιατρικού» που έχει ανάγκη μια δοκιμαζόμενη οικονομία. Οι θέσεις απασχόλησης στον τομέα των ΑΠΕ, δηλαδή σε ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο βιομηχανικό και τεχνολογικό τομέα με μεγάλη προστιθέμενη αξία και έντονα εξαγωγικό για την Ευρώπη χαρακτήρα, αριθμούν σήμερα πάνω από 2,3 εκατομμύρια

εργαζομένους παγκοσμίως, και ο αριθμός αυτός αυξάνει συνεχώς με εντυπωσιακούς ρυθμούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατα δημοσιευθείσας μελέτης του ΟΗΕ/UNEP και του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, με τίτλο «Πράσινες Θέσεις Εργασίας : Προς μία Ανθρώπινη Απασχόληση σε ένα Βιώσιμο, Χαμηλού-Ανθρακα, Κόσμο», από τις 2.332.000 θέσεις εργασίας που υπάρχουν σήμερα στις ΑΠΕ παγκοσμίως (400.000 στην Ευρώπη), οι 300.000 αφορούν την αιολική ενέργεια, οι 624.000 την ηλιοθερμική ενέργεια, 170.000 τη φωτοβολταϊκή ενέργεια, 1.174.000 την ενέργεια από βιομάζα, 25.000 τη γεωθερμία και 39.000 τα μικρά υδροηλεκτρικά. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΗΕ και του ΔΟΕ, το 2030 ο αριθμός των εργαζομένων στην αιολική ενέργεια αναμένεται να αυξηθεί από 300.000 που είναι σήμερα σε 2,1 εκατομμύρια, των εργαζομένων στα φωτοβολταϊκά από 170.000 σε 6.000.000, και των εργαζομένων στην ενεργειακή αξιοποίηση της βιομάζας από 1.174.000 σήμερα σε 12.000.000 το 2030. Αριθμοί πραγματικά εντυπωσιακοί, αριθμοί-βάλαμο για κάθε οικονομία σε ύφεση και κρίση».

Η εισαγωγική συνεδρία (Session 1) ολοκληρώθηκε με μία άκρως επίκαιρη ανάλυση από τον πρόεδρο του ΣΕΕΣ **Δρ. Ραφαήλ Μωυσή** για τον Μακροχρόνιο Ενεργειακό Σχεδιασμό της χώρας όπως αυτός ολοκληρώθηκε πρόσφατα. Αφού παρουσίασε τις βασικές παραδοχές και παραμέτρους του ΜΕΣ ο κ. Μωυσής συμπέρανε ότι «παρά τα φοβερά και τρομερά που προβλέπονται σε άλλους τομείς, οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης στον ενεργειακό σχεδιασμό δεν θα είναι τρομερές. Άλλωστε, στον μεγάλης έκτασης χρονικό ορίζοντα ενός μακροχρόνιου Ενεργειακού Σχεδιασμού, (ελπίζουμε) ότι η οικονομική κρίση θα αποτελέσει μια μικρής σχετικά διάρκειας παρένθεση. Επίσης, αποτελεί γενική εκτίμηση ότι οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα θα είναι ηπιότερες από ότι σε άλλες χώρες κατά παράδοση μεγαλύτερες και πλουσιότερες.

Όμως η προοπτική αυτή δεν επιτρέπει εφησυχασμό. Το ενεργειακό μας τοπίο έχει πολλές εγγενείς αδυναμίες, ειδικά δε στον ηλεκτρισμό «μπαίνουμε» στην πολύ οξεία οικονομική κρίση με σχεδόν ανύπαρκτες εφεδρείες, με ένα αμφιλεγόμενο (τουλάχιστον από τη ΔΕΗ) σύστημα λειτουργίας της αγοράς και με κυρίαρχα αξιώματα το NIMBY (Not In My Back Yard) και το BANANA (Build Absolutely Nothing Anywhere Near Anybody).

Προσπαθώντας να βρω κάποια διέξοδο από το πολύ ομιχλώδες αυτό τοπίο, βλέπω αμυδρά στο βάθος κάποιο «φωτάκι» που μπορεί να προσφέρει κάποιο αίσθημα σιγουριάς. Και αυτό, μεταφορικά αλλά και

κυριολεκτικά, προέρχεται από την καθ' ύλη αρμόδια για το φως, που δεν είναι άλλη από την Δημοσία Επιχείρηση Ηλεκτρισμού».

Η πρώτη ημέρα του Συνεδρίου έκλεισε με το επίσημο δείπνο στο οποίο προσκεκλημένος ομιλητής ήτο ο διακεκριμένος οικονομολόγος, καθηγητής Οικονομίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και Επιστημονικός Δ/ντής του ΙΟΒΕ, κ. **Γιάννης Στουρνάρας**. Η ομιλία του καθηγητή Γιάννη Στουρνάρα είχε ως θέμα την «Παγκόσμια Χρηματο-Πιστωτική, οι Επιπτώσεις, οι Προοπτικές και η Νέα Αρχιτεκτονική». Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το εισαγωγικό τμήμα της ομιλίας όπου μεταξύ άλλων ο καθηγ. Στουρνάρας είπε «Βιώνουμε το τέλος μιας εποχής στην παγκόσμια οικονομία. Της εποχής της κυριαρχίας των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η οποία χαρακτηρίστηκε από χαλαρή έως ανύπαρκτη εποπτεία, ελάχιστη κρατική παρέμβαση, αστρονομικές αμοιβές στελεχών, αποσύνδεση των χρηματιστηριακών αξιών από την αύξηση της παραγωγικότητας, ανάληψη υπερβολικών κινδύνων, περιορισμένη διαφάνεια.

Στο τέλος αυτής της εποχής, δηλαδή στις μέρες μας, ο κόσμος αυτός κατέρρευσε. Οι αρνητικές συνέπειες είναι σημαντικές για την παγκόσμια οικονομία, για όλους τους πολίτες. Ήδη παρατηρούνται έντονα σημάδια επιβράδυνσης των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες του ΟΟΣΑ, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

Οι ελπίδες όλων για τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την ελαχιστοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών της κρίσης καθώς και για την, όσο το δυνατόν, συντομότερη έξοδο από αυτή, εναποτίθενται στα κράτη και τις κυβερνήσεις. Αυτό σηματοδοτεί την επιστροφή στο ρεαλισμό και την κοινή λογική. Δεν πρέπει όμως να σηματοδοτήσει την επιστροφή σε παρωχημένες και αναποτελεσματικές μορφές κρατισμού».

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του ο καθηγ. Στουρνάρας αναφέρθηκε και στην Ελλάδα η οποία όπως δήλωσε «πρέπει να αισθάνεται αρκετά τυχερή που συμμετέχει στην Ευρωζώνη αν αναλογιστεί κάποιος τι θα της συνέβαινε εάν βρισκόταν εκτός, τα μαθήματα από τη διεθνή οικονομική κρίση είναι πολλά. Τα άμεσα σχετίζονται με την ανάγκη επίτευξης δημοσιονομικής επάρκειας στις ευνοϊκές φάσεις του οικονομικού κύκλου προκειμένου να αντιμετωπίζονται οι δυσκολίες στις πτωτικές φάσεις, το ρόλο των εποπτικών αρχών, της εταιρικής διακυβέρνησης και γενικά με τη θεσμική συγκρότηση της οικονομίας. Τα έμμεσα σχετίζονται με την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και ευελιξίας της οικονομίας,

παράλληλα με την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους για την προστασία των πλέον αδύναμων πολιτών από τις συνέπειες της κρίσης. Η κρίση καθιστά την εφαρμογή ενός νέου αναπτυξιακού και κοινωνικού προτύπου άμεση προτεραιότητα. Το νέο αυτό πρότυπο πρέπει να στηριχθεί σε τέσσερις άξονες (α) σε προσαρμογή της συνολικής ζήτησης, κυρίως των δημοσίων οικονομικών και του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, (β) σε ενίσχυση της συνολικής προσφοράς μέσω της ανταγωνιστικότητας, (γ) στη θεσμική ανασυγκρότηση προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της λειτουργίας του κράτους δικαίου, (δ) στο πιο αποτελεσματικό κοινωνικό κράτος.

2^η Συνεδρία

*Η δεύτερη ημέρα του 13^{ου} Εθνικού Συνεδρίου του ΙΕΝΕ «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2008» ξεκίνησε με τη 2^η Συνεδρία που ήταν αφιερωμένη στην «Ασφάλεια του Ενεργειακού Εφοδιασμού και στο Ρόλο του Φυσικού Αερίου στη ΝΑ Ευρώπη». Τις εργασίες της Συνεδρίας συντόνισε η Γενική Γραμματέας του ΙΕΝΕ κα **Τερέζα Φωκιανού**.*

Οι εργασίες ξεκίνησαν με την ομιλία του πολιτικού εκπροσώπου του ΠΑΣΟΚ για θέματα ανάπτυξης κ. **Μιχάλη Χρυσοχοϊδη**, βουλευτή και πρώην Υπουργού.

Ο κ. **Χρυσοχοϊδης** παρουσίασε τις θέσεις του κόμματος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης για τον ενεργειακό τομέα και ανέλυσε τις προτάσεις του για τη μετάβαση σε ένα λιγότερο ρυπογόνο και πιο αποδοτικό ενεργειακό μοντέλο στη χώρα μας.

Πιο συγκεκριμένα ο κ. **Χρυσοχοϊδης**, αφού αναφέρθηκε στις ευθύνες και στις ολιγωρίες της Κυβέρνησης της ΝΔ για την ανυπαρξία επενδύσεων στο τομέα της ηλεκτροπαραγωγής τα τελευταία χρόνια (κάνοντας ειδική αναφορά στην κακή κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη ΔΕΗ και στην αναποτελεσματικότητα της διοίκησής της), για τον αδιαφανή τρόπο λειτουργίας των εγχώριων ενεργειακών αγορών που ευνοεί τα φαινόμενα της κερδοσκοπίας και της ακρίβειας, για το χαμηλό βαθμό διείσδυσης του φυσικού αερίου στις αστικές χρήσεις και για την μικρή αξιοποίηση των ΑΠΕ, υπογράμμισε ότι αν δεν υπάρξει άμεσα επαναπροσανατολισμός της ενεργειακής πολιτικής η κατάσταση θα χειροτερέψει και λόγω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, ενώ η χώρα δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στους στόχους που θέτει η ΕΕ (20/20/20).

Το κεντρικό μήνυμα που έστειλε με την ομιλία του ο εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ ήταν ότι η χώρα χρειάζεται επείγοντως μια άλλη πολιτική και ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο, στο οποίο ο ενεργειακός τομέας μπορεί να έχει μια καθοριστική συμβολή.

Στην κατεύθυνση αυτή ο κ. **Χρυσοχοϊδης** τόνισε ότι το ΠΑΣΟΚ έχει και τη βούληση και το σχέδιο για να προωθήσει μια βιώσιμη και πράσινη ανάπτυξη, που μπορεί να συμβάλλει στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, στην προστασία του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής και στην τόνωση της απασχόλησης. Στα πλαίσια αυτά επεσήμανε ότι το ΠΑΣΟΚ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη μεγιστοποίηση της χρήσης των ΑΠΕ, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην ενίσχυση της εγχώριας έρευνας και ανάπτυξης, στην αξιοποίηση του επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού της χώρας, στην ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και τη χρήση των καθαρών και αποδοτικών ενεργειακών τεχνολογιών, γιατί ακριβώς μπορούν να διασφαλίσουν τη μετάβαση της Ελλάδας σε ένα βιώσιμο και «πράσινο» ενεργειακό μοντέλο, με ταυτόχρονη επίτευξη και του στόχου της βελτίωσης της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού.

Στη συνέχεια ο Αντιπρόεδρος του IENE κ. **Σπύρος Παλαιογιάννης** παρουσίασε την εισήγησή του για τους αγωγούς αερίου του γνωστού Τετάρτου Διαδρόμου Αερίου (4th Gas Corridor).

Ο κ. **Παλαιογιάννης**, αφού έκανε μια σύντομη αναφορά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρωπαϊκή βιομηχανία φυσικού αερίου, αναφέρθηκε στις προβλέψεις για αυξημένη ζήτηση αερίου στην Ευρώπη, τουλάχιστον στην επόμενη δεκαετία, προκειμένου να υποστηριχθεί η οικονομική της ανάπτυξη και να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί της στόχοι. Οι πρόσθετες ποσότητες αερίου εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 150 έως 280 bcm το 2020.

Στη συνέχεια, τόνισε ότι απαιτείται η υλοποίηση σημαντικών επενδύσεων υποδομής τόσο για την παραγωγή όσο και για τη μεταφορά των αναγκαίων ποσοτήτων αερίου στις ευρωπαϊκές αγορές, από παραδοσιακούς και κυρίως από εναλλακτικούς προμηθευτές της Κασπίας και της Μ. Ανατολής.

Στο κυρίως μέρος της παρουσίασής του ο κ. **Παλαιογιάννης** αναφέρθηκε στις προοπτικές και τις εξελίξεις των αγωγών του Τετάρτου Διαδρόμου, ενώ ανέλυσε διεξοδικά τις αβεβαιότητες (γεωπολιτικές, οικονομικές, ρυθμιστικές κλπ.) που επηρεάζουν την υλοποίησή των αγωγών.

Τέλος, αναφέρθηκε ιδιαίτερα στις σημαντικές επιπτώσεις που μπορεί να υπάρξουν για τη ΝΑ Ευρώπη και για τη χώρα μας από μια περαιτέρω καθυστέρηση στην υλοποίηση αυτών των αγωγών, δεδομένου ότι έχουν αρχίσει ήδη να εμφανίζονται προβλήματα επάρκειας αερίου αγωγού στην περιοχή, τα οποία πρόκειται να οξυνθούν στα επόμενα 5 τουλάχιστον χρόνια.

Ο **Κ. Κωνσταντίνος Μαρούλης**, Γενικός Διευθυντής του ΔΕΣΦΑ, παρουσίασε στη συνέχεια το Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου της Ελλάδας (ΕΣΦΑ) και αναφέρθηκε στις προγραμματισμένες επεκτάσεις του σε νέες περιοχές της χώρας στα επόμενα χρόνια, καθώς και στις προσπάθειες προώθησης των διεθνών διασυνδέσεων του. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στις τελευταίες εξελίξεις για την επέκταση του ελληνοτουρκικού αγωγού προς Ιταλία (IGI), στη συμμετοχή της χώρας μας στον South Stream και στη στρατηγική σημασία αυτών του αγωγών για τη χώρα μας.

Ο κ. Μαρούλης αναφέρθηκε ακόμη στο ρόλο και τη συμβολή του ΔΕΣΦΑ στη δημιουργία (σε συνεργασία με τη ΡΑΕ) του δευτερογενούς θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου για την εγχώρια αγορά φυσικού αερίου (Κώδικας Λειτουργίας και Διαχείρισης ΕΣΦΑ, Κανονισμοί κλπ.), ενώ έκανε και εκτενή αναφορά στα μέτρα που λαμβάνει ο ΔΕΣΦΑ για την ασφαλή λειτουργία του ΕΣΦΑ, την ομαλή και απρόσκοπτη τροφοδοσία της αγοράς κλπ.

Τέλος, η 2^η Συνεδρία έκλεισε με την παρουσίαση του εκπροσώπου της EGL κ. **Ηλία Καρδογιάννη**, που παρουσίασε τον αγωγό Trans Adriatic Pipeline (TAP) και που ενημέρωσε τους συνέδρους για όλες τις εξελίξεις που υπήρξαν τους τελευταίους μήνες γύρω από το συγκεκριμένο project, μερικές απ' τις οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές, όπως πχ η συμμετοχή της Statoil Hydro που χωρίς αμφιβολία προσδίδει μια νέα δυναμική στο έργο, η υπογραφή συμφωνίας για προμήθεια 5,5 bcm αερίου από το Ιράν, η ολοκλήρωση όλων των μελετών λεπτομερούς σχεδιασμού του έργου, η υποβολή αίτησης για σχετική αδειοδότηση στη ΡΑΕ κλπ..

Ο κ. **Καρδογιάννης** δήλωσε ότι είναι αισιόδοξος για την υλοποίηση του έργου στα επόμενα χρόνια και όπως τόνισε, υπό την προϋπόθεση ότι θα χορηγηθεί η σχετική άδεια από τη ΡΑΕ στους επόμενους λίγους μήνες, το έργο μπορεί να κατασκευαστεί και να τεθεί σε λειτουργία μέχρι το τέλος του 2011.

3^η Συνεδρία

Η 3^η Συνεδρία είχε τίτλο «Η Προσαρμογή του Ηλεκτρικού Τομέα στους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και συντονίστηκε από τους κ.κ. **Δημήτριο Μπέη**, Επιστημονικό Γραμματέα Σ.Ε.Ε.Σ και **Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος**, Δικηγόρος ΚΓΔΗ

Στην αρχή της Συνεδρίας ο συντονιστής κ. **Δημήτριος Μπέης** έθεσε το πλαίσιο αναφοράς για τους στόχους της Ε.Ε. που αφορούν την προώθηση της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ως πολιτική διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού, την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως μέσου επίτευξης του στόχου αφενός της διείσδυσης στο 18% της τελικής κατανάλωσης για την Ελλάδα και αφετέρου της μείωσης των εκπομπών καθώς και της εξοικονόμησης ενέργειας.

Ο ελληνικός ηλεκτρικός τομέας και ιδιαίτερα η συνυπάρχουσα καθετοποιημένη εταιρεία έχουν να διανύσουν μεγάλο δρόμο έτσι ώστε να προσαρμοστούν με επιτυχία στους στόχους που θέτει η Ε.Ε.

Η παρουσίαση του καθηγητή κ. **Παντελή Κάπρου** επικεντρώθηκε στην αναλυτική περιγραφή σεναρίων για βέλτιστη ηλεκτροπαραγωγή και επιμερισμό κατά κλάδο των στόχων της Ε.Ε. για μείωση των εκπομπών, διείσδυση των ΑΠΕ και εξοικονόμηση ενέργειας. Ένα βέλτιστο σενάριο θα μπορούσε να περιλαμβάνει ηλεκτροπαραγωγή 30% από ΑΠΕ και μεγάλα υδροηλεκτρικά 8% από πετρέλαιο 40% από Φ.Α. 3% από άνθρακα και 19% από λιγνίτες. Ένα τέτοιο σενάριο μπορεί να επιτύχει μείωση των εκπομπών CO₂ έως και 48% από το σενάριο αναφοράς.

Ο κ. **Ευάγγελος Λεκατσάς** στην παρουσίασή του αναφέρθηκε στα θέματα διαχωρισμού των διαχειριστών δικτύων και την καθιέρωση πρόσβασης τρίτων μερών που προωθεί η Ε.Ε. ως το 7^ο πακέτο για την απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου και περιλαμβάνει επίσης και την πρόταση για τη δημιουργία ενός οργανισμού για συνεργασία των ρυθμιστών ενέργειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο κ. Λεκατσάς επισήμανε ότι δεν έχουν αξιολογηθεί επαρκώς οι επιπτώσεις της πρότασης οδηγίας της Ε.Ε. στην Ελλάδα.

Ο καθηγητής και Αντιπρόεδρος της ΔΕΗ κ. **Νικόλαος Χατζηαργυρίου** αναφέρθηκε στην οικονομική κατάσταση της ΔΕΗ όπως αυτή έχει δημιουργηθεί τον τελευταίο χρόνο ως συνέπεια τόσο των μέτρων απελευθέρωσης όσο και των υψηλών τιμών των εισαγόμενων

ενεργειακών καυσίμων που χρησιμοποιεί η ΔΕΗ. Επεσήμανε επίσης την στρέβλωση που υπάρχει με μία απελευθερωμένη χονδρική αγορά και μια λιανική αγορά υπό καθεστώς απόλυτης ρύθμισης από την πολιτεία.

Ο τέταρτος ομιλητής κ. **Γιάννης Δεσύπρης** αναφέρθηκε στα εμπόδια τα οποία συνεχίζουν να υφίστανται για τον κάθε εν δυνάμει επενδυτή, τις παλινωδίες που ταλανίζουν την αγορά και την προνομιακή θέση της ΔΕΗ η οποία δεν επιτρέπει την ανάπτυξη των νέων επενδυτών.

Στην συζήτηση στρογγυλής τραπέζης που ακολούθησε συμμετείχαν οι εξής:

- **Καθηγητή Παντελή Κάπρο, Ε.Μ.Π.**
- **Κου. Χρήστου Ποσειδών, Γενικού Δ/ντη Εμπορίας ΔΕΗ Α.Ε.**
- **Δρ. Μιχάλη Θωμαδάκη, Αντιπροέδρου, ΡΑΕ**
- **Δρ. Ευάγγελου Λεκατσά, Προέδρου ΔΕΣΜΗΕ**
- **Κου. Ηλία Καρδογιάννη, Δ/νοντα Συμβούλου, EGL Hellas**
- **Δρ. Γιάννη Δεσύπρη, Δ/ντη Endesa Hellas A.E.**
- **Κου Ανδρέα Τζούρου, Δ/νοντα Συμβούλου, ΕΝΘΕΣ**

Κατά την συζήτηση τέθηκαν τρία βασικά ερωτήματα τα οποία βρίσκονται στην επικαιρότητα και επηρεάζουν την πρόοδο για την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας. Αφορούν τον τρόπο καθορισμού της οριακής τιμής του συστήματος που με την σειρά του επιβαρύνει την ρυθμιζόμενη λιανική αγορά, την καθυστέρηση στην υλοποίηση βασικών παραγωγικών επενδύσεων που βάζει εμπόδια στους ιδιώτες επενδυτές για τις ΑΠΕ και μονάδες βάσης, και την επίδραση των εισαγωγών στην διαμόρφωση υψηλού κόστους στην χονδρική αγορά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε η παρέμβαση του Διευθύνοντα Συμβούλου της EGL Hellas, κ. **Ηλία Καρδογιάννη** ο οποίος αναφέρθηκε στις υψηλές χρεώσεις πρόσβασης και χρήσης του συστήματος μεταφοράς και δικτύου διανομής προσθέτοντας ότι αυτές λειτουργούν ανασταλτικά στην ανάπτυξη του τομέα προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας από ανεξάρτητους προμηθευτές. Οι υψηλές αυτές χρεώσεις προκύπτουν από την αποτίμηση των παγίων συστήματος μεταφοράς και δικτύου διανομής της ΔΕΗ με διψήφιο επιτόκιο προεξόφλησης όπως αυτό αναφέρεται ξεκάθαρα στην Έκθεση Πεπραγμένων της ΡΑΕ περιόδου Ιανουάριος 2003 – Μάρτιος 2004.

«Από την προαναφερθείσα Έκθεση Πεπραγμένων της ΡΑΕ» - παρατήρησε ο κ. Καρυδογιάννης, «είναι προφανές ότι οι υπολογισμοί της ΡΑΕ για τις χρεώσεις χρήσης συστήματος βασίστηκαν στον λογιστικό διαχωρισμό της ΔΕΗ με επιτόκιο 13,8% έναντι του 14,5% που είχε προτείνει η ΔΕΗ. Η υιοθέτηση από την ΡΑΕ του λογιστικού διαχωρισμού της ΔΕΗ από το 2002 μέχρι και σήμερα οδήγησε στις υψηλές χρεώσεις του συστήματος μεταφοράς και διανομής όπως φαίνεται από την αναπροσαρμογή των σχετικών χρεώσεων μεταφοράς».

Ο κ. Καρυδογιάννης προσέθεσε επίσης ότι από την παραπάνω εξέλιξη των τιμών χρέωσης του συστήματος μεταφοράς προκύπτει αύξηση της τάξης του 30% μέσα σε μια πενταετία. Η αύξηση αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το επενδυτικό πρόγραμμα που αναφέρεται στη ΜΑΣΜ μια που σε αυτό παρουσιάζονται σημαντικές καθυστερήσεις σε ότι αφορά τα μεγάλα έργα. Αξίζει να σημειωθεί ότι εάν στις παραπάνω χρεώσεις προστεθεί η χρήση του συστήματος μέσης τάσης 2529,22 ευρώ/MW-μήνα (30.350,64 ευρώ/MW-έτος) η συνολική μέση χρέωση καταναλωτών μέσης τάσης με συντελεστή φορτίου 30% είναι της τάξης των 20 ευρώ/MWh. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η μέση ετήσια ΟΤΣ για το δεκάμηνο του 2008 είναι της τάξης των 85 ευρώ/MWh (τιμή σε 24ωρη βάση) και οι λοιπές χρεώσεις του ΔΕΣΜΗΕ περί τα 2 ευρώ/MWh το συνολικό κόστος παροχής προς τον τελικό καταναλωτή μέσης τάσης είναι 107 ευρώ/MWh. Σήμερα, ένα ενδεικτικό τιμολόγιο μέσης τάσης της ΔΕΗ (B2B) είναι στα επίπεδα των 95 ευρώ/MWh για τον ίδιο συντελεστή φορτίου. Είναι επομένως εμφανές ότι οι υψηλές χρεώσεις πρόσβασης στο σύστημα λειτουργούν ανασταλτικά για τον τομέα προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε συνδυασμό πάντα με τις τρέχουσες τιμές ενέργειας στην χονδρεμπορική αγορά.

Η συζήτηση που ακολούθησε με την συμμετοχή και ακροατών κατέληξε στην πιστοποίηση των αδυναμιών που έχει σήμερα η απελευθέρωση και οι οποίες συμπερασματικά μπορεί να αρθούν εν μέρει αν προχωρήσει με εντατικότερους ρυθμούς η κατασκευή των αναγκαίων υποδομών, προωθηθεί το ειδικό χωροταξικό σχέδιο και απελευθερωθεί η λιανική αγορά με άρση των τιμολογιακών στρεβλώσεων.

Ομιλία του Προέδρου & Δ/νonta Συμβούλου της ΔΕΗ κ. Παναγ. Αθανασόπουλου

Ο Πρόεδρος & Δ/νων Σύμβουλος της ΔΕΗ κ. Παναγ. Αθανασόπουλος με την ευκαιρία του επίσημου γεύματος τη δεύτερη μέρα του συνεδρίου

(13/11) εκφώνησε βαρυσήμαντη ομιλία επισημαίνοντας τις κύριες αδυναμίες και στρεβλώσεις στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την αγορά ηλεκτρισμού στη Ελλάδα.

Όπως ανέφερε ο κ. Αθανασόπουλος η λειτουργία της απελευθερωμένης ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στηρίχτηκε σε ένα μοντέλο που εξυπηρετούσε μονάχα την απελευθέρωση της χονδρεμπορικής αγοράς, τα ρυθμιζόμενα τιμολόγια και ως εκ τούτου τη μη περαιτέρω ανάπτυξη του βασικού παίκτη, δηλαδή της ΔΕΗ η οποία υποχρεώθηκε να παρέχει ηλεκτρική ενέργεια με χαμηλά τιμολόγια όχι μόνο σε κατηγορίες καταναλωτών που χρειάζονται κοινωνική στήριξη αλλά ακόμα και σε παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας από τους οποίους ταυτόχρονα αγόραζε ηλεκτρική ενέργεια σε υψηλότερες τιμές, χωρίς η πολιτεία, σε όλες τις περιπτώσεις, να αποζημιώνει αντίστοιχα τη ΔΕΗ. Αυτό το γεγονός κατέστησε την επιχείρηση, έναν «επί ζημία» μοναδικό προμηθευτή ρεύματος.

Ο κ. Αθανασόπουλος τόνισε ότι στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας τα ρυθμιζόμενα τιμολόγια δεν καλύπτουν το κόστος με αποτέλεσμα η διαφορά ανάμεσα στην τιμή που πωλούν οι παραγωγοί και εισαγωγείς την ενέργεια και στην τιμή που την αγοράζει ο καταναλωτής, εμφανίζεται ως ζημία στους προμηθευτές που σαν ενδιάμεσοι κάνουν αυτή την μεταπώληση. Στην περίπτωσή μάλιστα της ΔΕΗ είναι η μόνη που αναλαμβάνει τον ρόλο του προμηθευτή, έναν ρόλο μονοπωλιακό και σε πολλές περιπτώσεις επιζήμιο.

Είναι αξιοπρόσεκτο μάλιστα το γεγονός ότι από τις 32 περίπου κατηγορίες τιμολογίων, μόνο οι 4 καλύπτουν το κόστος, ενώ οι τιμές που προκύπτουν από τα τιμολόγια των υπολοίπων κατηγοριών είναι σήμερα χαμηλότερες από το κόστος. Ο Πρόεδρος και Δ/νων Σύμβουλος της ΔΕΗ επισήμανε επίσης ότι αυτή η κατά κάποιον τρόπο απαξίωση της ΔΕΗ συνεπάγεται οδυνηρές συνέπειες για το μέλλον και συνέχισε λέγοντας ότι αν δεν αναληφούν σήμερα οι κατάλληλες αποφάσεις σίγουρα στο μέλλον κάτι τέτοιο θα είναι είτε αδύνατο είτε εξαιρετικά επιζήμιο.

4^η Συνεδρία

Η 4^η Συνεδρία με τίτλο «Ο Ελληνικός Δρόμος για την Επίτευξη του 20-20-20» αποτελείτο από δύο μέρη (Α' και Β')

Μέρος Α'

Επισκόπηση & Συμπεράσματα
του 13^{ου} «Ενέργεια & Ανάπτυξη»

Το πρώτο μέρος με τίτλο «Αιολική Ενέργεια» συντόνισαν οι κ.κ. **Δρ. Νίκος Βασιλάκος**, Network Consulting Group και **Μάριος Πατσουλές**, Μέλος Δ.Ε., IENE

Από τις πολύ ενδιαφέρουσες παρουσιάσεις που περιελάμβανε η Συνεδρία η οποία ήταν αφιερωμένη στην Αιολική Ενέργεια, έγινε σαφές ότι βρισκόμαστε στην αρχή μιας ακόμα περιόδου που η παγκόσμια οικονομική ύφεση απειλεί να κλονίσει τα θεμέλια του οικονομικού μοντέλου διαχείρισης κυβερνήσεων και επιχειρήσεων απειλώντας άμεσα τις επενδύσεις στις ΑΠΕ και συγκεκριμένα στην Αιολική Ενέργεια. Αναμένεται βέβαια, η κρίση που άρχισε πρόσφατα να μαστίζει τις αγορές διεθνώς, να οδηγήσει σε πτώση τουλάχιστον 10% των άμεσων ξένων επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο τους επόμενους μήνες. Αυτό όμως σημαίνει ότι η κλιματική κρίση, που μέχρι χθες ήταν η νούμερο ένα προτεραιότητα παγκοσμίως, ίσως περάσει ξαφνικά σε δεύτερο πλάνο. Τώρα λοιπόν αναδεικνύεται η ωφελιμότητα των εναλλακτικών ενεργειακών επενδύσεων, στην αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Σύμφωνα άλλωστε και με το «πράσινο New Deal» που προτείνει ο Έλληνας Επίτροπος Ε.Ε. για το Περιβάλλον, οι τομείς της ενέργειας και του περιβάλλοντος θα αποτελέσουν τομείς στρατηγικής σημασίας και με τη συντονισμένη δράση των κρατών – μελών της, η παρούσα οικονομική κρίση θα αντιμετωπιστεί δυναμικότερα.

Η διαφυγή από την κρίση που αντιμετωπίζουμε θα πραγματοποιηθεί μόνο μέσω της μετάβασης στη «3^η βιομηχανική επανάσταση» με μεγάλες επενδύσεις στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός -βάσει έκθεσης του ΟΗΕ, η οποία αφορά στην ανάπτυξη της «πράσινης ενέργειας» όπως αποκαλείται-, ότι σήμερα απασχολούνται περί τα 2,3 εκατομμύρια άνθρωποι στον τομέα αυτό. Με την περαιτέρω εξάπλωση της πράσινης οικονομίας, μπορεί να δημιουργηθούν 20 εκατομμύρια θέσεις εργασίας παγκοσμίως, έως το 2010. Συμπέρασμα; Η συμβολή των ΑΠΕ κρίνεται σήμερα κάτι παραπάνω από σημαντική και γι αυτό το λόγο και ο Obama προσβλέπει «λύσεις» μέσω των 'πράσινων επενδύσεων'.

Ποια είναι η εικόνα της Αιολικής Ενέργειας ωστόσο στην ελληνική πραγματικότητα; Μόλις 978 MW μέχρι το τέλος του 2008 και τη χώρα να χρειάζεται παραπάνω από 50 χρόνια για να φθάσουμε στο δεσμευτικό στόχο του 2020 αν ακολουθήσουμε τους σημερινούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Στην Ελλάδα, όλο αυτό το περιβάλλον που διαμορφώθηκε τα τελευταία χρόνια από καθυστερήσεις και εσφαλμένες στρατηγικές αποτέλεσε τροχοπέδη για τα αναπτυξιακά σχέδια των επενδυτών. Το κλίμα αυτό επηρέασε επιπρόσθετα και η σημαντική αύξηση του κόστους επένδυσης η οποία διπλασιάστηκε από τις αρχές της 10ετίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αγορά των ανανεώσιμων επιβαρύνεται παράλληλα από τη στενότητα σε διαθεσιμότητα εξοπλισμού και σε διαθέσιμα κεφάλαια για χρηματοδότηση.

Αυτό που χρειάζεται άμεσα ο τομέας των ΑΠΕ δεν είναι τόσο η ενίσχυση του κράτους αλλά η δημιουργία ενός νέου, απλού και φιλικού προς τις επενδύσεις κανονιστικού πλαισίου έτσι ώστε να τεθούν ξεκάθαρα οι κανόνες του παιχνιδιού. Επιτακτική είναι η ανάγκη της επιτάχυνσης της αδειοδότησης και η πάταξη της γραφειοκρατίας, προκειμένου να απλοποιηθεί η συχνά δαιδαλώδης διαδικασία η οποία μπορεί να διαρκέσει από 4 ως 6 έτη.

Αναμένουμε να δούμε επίσης τα αποτελέσματα του νέου Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου και κατά πόσο αυτό θα διευκολύνει τόσο την Πολιτεία στην προώθηση των αναπτυξιακών σχεδίων της για τον κλάδο, όσο και τους επενδυτές στην υλοποίηση των έργων τους.

Τέλος, απαιτούνται επενδύσεις για επέκταση και βελτίωση του δικτύου ηλεκτροδότησης.

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, μια τάση που διαμορφώνεται έντονα τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο είναι δυναμικές συνεργασίες μέσω εξαγορών, στρατηγικών συμφωνιών και συγχωνεύσεων διεθνών εταιριών με τοπικούς παίκτες. Παραδείγματα έχουμε από μια σειρά επιτυχημένων συμφωνιών στο χώρο των ΑΠΕ από ισχυρούς παράγοντες του τομέα, που μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα διαμόρφωσαν ένα group εταιριών που ήδη ελέγχει του 65% της ελληνικής αγοράς. Είναι λοιπόν αυτονόητο ότι η ανάπτυξη που αναζητά η χώρα μας στις ΑΠΕ θα πραγματοποιηθεί ίσως μόνο μέσω των μεγάλων αυτών εταιριών.

Η μάχη των ΑΠΕ στην Ελλάδα γίνεται μέσα σε αντίξοες συνθήκες, ας ελπίσουμε όμως ότι θα επιτύχουμε την ανάπτυξη των ΑΠΕ οι οποίες αποτελούν όχι μόνο το μέλλον των επιχειρήσεων ενέργειας αλλά και τη βέλτιστη κατεύθυνση για την ενεργειακή και περιβαλλοντική επιβίωση της χώρας μας.

Φυσικά, και προκειμένου να προσεγγίσουμε τους στόχους που τέθηκαν από την Ε.Ε. για την υλοποίηση του 20 – 20 – 20, θα πρέπει άμεσα να προσαρμοστεί η χώρα στις επιταγές της Ε.Ε., προγραμματίζοντας –χωρίς αναβολές–, μεσο-μακροπρόθεσμα την υλοποίηση επενδύσεων που θα αναδείξουν και δώσουν την δυνατότητα εκμετάλλευσης του υπερβολικά υψηλού δυναμικού σε ΑΠΕ της χώρας μας. Παράλληλα, με διαρκείς καμπάνιες πλήρους και λεπτομερούς ενημέρωσης, θα πρέπει να υποδείξει, επιβάλει και ενεργοποιήσει δίνοντας και ανάλογα κίνητρα, την εξοικονόμηση ενέργειας και τους τρόπους που θα επιτευχθεί. Διότι στη κυριολεξία, η εξοικονόμηση θεωρείται από πολλούς σαν ένα ‘κοίτασμα’ που το έχουμε μέσα στο ίδιο μας το σπίτι και η εκμετάλλευσή του εξαρτάται από μας τους ίδιους. Ίσως πολλοί να το θεωρούν δύσκολο, αλλά –σαν ειδικός– μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι η εκμετάλλευση του πετρελαίου και φυσικού αερίου –που σαφώς βλάπτει και το περιβάλλον– είναι πολύ δυσκολότερη.

Μέρος Β΄

*Οι εξελίξεις στον τομέα των ΑΠΕ και οι νέες τεχνολογικές προκλήσεις που έχουν δημιουργηθεί στον συγκεκριμένο τομέα ήταν το θέμα του 2^{ου} μέρους της 4^{ης} συνεδρίας με τίτλο «Τεχνολογίες Αιχμής για ΑΠΕ και Εξοικονόμηση Ενέργειας», τον συντονισμό της οποίας ανέλαβαν οι κ.κ. **Ιωάννης Χατζηβασιλειάδης** μέλος του ΔΣ του ΙΕΝΕ, και ο Καθηγητής **Εμ. Κακαράς**, ΕΜΠ.*

Η Ελλάδα είναι πλούσια σε ηλιακή ενέργεια και με τη χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να συμβάλλει στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών. Η ηλιακή ενέργεια προσφέρεται για ηλεκτροπαραγωγή με θερμικό κύκλο και νέες τεχνικές. Η τεχνολογία με ηλιακό πύργο και χρήση νέων υλικών και τεχνικών βρίσκεται σε εξέλιξη στη Γερμανία επιτυγχάνοντας υψηλό βαθμό απόδοσης. Για τις Μεσογειακές χώρες και ιδιαίτερα για την Ελλάδα με την υψηλή ηλιακή ακτινοβολία, με αυτή την τεχνολογία για σταθμούς άνω των 10MW μπορούν να επιτευχθεί ανταγωνιστικό κόστος ηλεκτροπαραγωγής έναντι των συμβατικών πηγών.

Οι τεχνολογίες των φωτοβολταϊκών βρίσκονται σε εξέλιξη με στόχο την αύξηση του βαθμού απόδοσης και μείωση του κόστους. Αναμένεται στα αμέσως επόμενα χρόνια να αυξηθεί το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά των τεχνολογιών λεπτού στρώματος ενώ θα εξακολουθήσουν να έχουν το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς οι τεχνολογίες κρυσταλλικού πυριτίου.

Εκτιμάται ότι πριν από το 2015 θα επιτευχθεί κόστος παραγωγής Φ/Β ίσο με το αντίστοιχο κόστος των συμβατικών πηγών για τις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Αυτό αναμένεται να γίνει σύντομα για την Ιταλία (περί το 2010).

Οι ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια των νησιών καλύπτονται από τους αυτόνομους σταθμούς με χρήση πετρελαίου που έχει σαν συνέπεια υψηλό οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος. Τα αστικά απορρίματα στα νησιά χωρίς την κατάλληλη διαχείριση δημιουργούν σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα. Η ενίσχυση της ηλεκτροδότησης των νησιών μπορεί να επιτευχθεί με την αξιοποίηση του βιοαερίου, που παράγεται από τα αστικά απορρίματα με την διαχείριση στα ΧΥΤΑ, για ηλεκτροπαραγωγή, ελαχιστοποιώντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Υπάρχουν καλές προοπτικές για την αξιοποίηση του βιοαερίου από τα αστικά απορρίματα στα νησιά για ηλεκτροπαραγωγή με περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη.

Ένας μεγάλος αριθμός γεωθερμικών πεδίων, κυρίως χαμηλής ενθαλπίας, έχει εντοπισθεί στη χώρα μετά από μακροχρόνιες και συστηματικές έρευνες από το ΙΓΜΕ. Η αξιοποίηση των γεωθερμικών πεδίων, εκτός από τα ενεργειακά και περιβαλλοντικά οφέλη θα συμβάλλει και στην περιφερειακή ανάπτυξη με οικονομικά οφέλη. Η συστηματική έρευνα σε μεγαλύτερα βάθη σε ωρισμένες περιοχές μπορεί να οδηγήσει σε εντοπισμό ρευστών χαμηλής και μέσης ενθαλπίας κατάλληλων για συμπαραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας. Παράλληλα, καθίσταται επιτακτική ανάγκη για την αξιοποίηση της αβαθούς γεωθερμίας και μή γεωθερμικών νερών (<25°C) με χρήση γεωθερμικών αντλιών για θέρμανση και ψύξη καθώς και στον αγροτικό τομέα. Παρά το πλούσιο γεωθερμικό δυναμικό της χώρας η αξιοποίηση της γεωθερμίας δεν είναι ικανοποιητική. Απαιτούνται τα κατάλληλα μέτρα και η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για να ανοίξουν το δρόμο στην αξιοποίηση της γεωθερμίας στη χώρα.

Το GEOFAR, στο οποίο συμμετέχει το IENE, είναι ένα έργο με Ευρωπαϊκή συμμετοχή στα πλαίσια του Προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έξυπνη ενέργεια. Στόχος είναι η διάχυση πληροφοριών και ενημέρωση για την προώθηση των γεωθερμικών εφαρμογών στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναμένεται να συμβάλλει το IENE με τις προβλεπόμενες δράσεις στην πλήρη ενημέρωση και κινητοποίηση για τις γεωθερμικές εφαρμογές στη χώρα.

Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα στις δράσεις του ενεργειακού τομέα. Η ενεργειακή πολιτική της χώρας πρέπει να εναρμονισθεί με τις Οδηγίες και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιουργώντας και το κατάλληλο περιβάλλον με τα αναγκαία υποστηρικτικά μέτρα, για να επιτευχθούν οι εθνικοί στόχοι με τα αναμενόμενα οφέλη. Το νομοθετικό πλαίσιο για την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στα κτήρια πρέπει να ολοκληρωθεί σύμφωνα με την Οδηγία καθώς και το πλαίσιο για τις ενεργειακές υπηρεσίες και την χρηματοδότηση από τρίτους.

Η συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας παρέχει υψηλή ενεργειακή απόδοση επιτυγχάνοντας μείωση της χρήσης πρωτογενούς ενέργειας και εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ο σταθμός συμπαραγωγής στον Άγιο Νικόλαο Βοιωτίας ηλεκτρικής ισχύος 334MW είναι από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη και αναμένεται να μειώσει τη χρήση πρωτογενούς ενέργειας κατά 12% με 15% σε σχέση με τις συμβατικές μεθόδους και θα υποκαταστήσει μαζούτ 160.000 τόνων ετησίως επιτυγχάνοντας μείωση εκπομπών CO₂ κατά 1,25 εκατομ. τόνους ετησίως. Είναι αναγκαία η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2004/8/EC για την συμπαραγωγή στο Ελληνικό δίκαιο το συντομότερο δυνατό για να αναπτυχθούν τέτοιες εφαρμογές υψηλής αποδοτικότητας στη χώρα.

Γ. Συμπεράσματα του 12ου Εθνικού Συνεδρίου Ενέργειας «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08»

Οι προκλήσεις και τα εμπόδια που δημιουργούνται σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας μετά το ξέσπασμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και η πιθανότητα αναβολής πολλών ενεργειακών επενδύσεων εξαιτίας της έλλειψης χρηματοληπτικής ικανότητας των εταιρειών αποτέλεσαν το επίκεντρο στις συζητήσεις που αναπτύχθηκαν στις τέσσερις συνεδρίες του «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08». Επίσης, ήταν κοινή διαπίστωση ότι δεν υπάρχει πλέον χρόνος για καθυστέρηση αναφορικά με τους στόχους που έχει θέσει η Ελλάδα σε όλους συνολικά τους τομείς που αφορούν στην ενέργεια αλλά αντίθετα θα πρέπει το συντομότερο δυνατόν να ληφθούν αποφασιστικά μέτρα και λύσεις τόσο για την μεγαλύτερη διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο όσο και για την ασφάλεια των ενεργειακών προμηθειών.

Ειδικότερα, τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι εργασίες του «Ενέργεια και Ανάπτυξη '08» μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

(Α). Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου διατυπώθηκαν έντονες ανησυχίες από πολλούς ομιλητές και παράγοντες της αγοράς για το μέγεθος της προσπάθειας, που πρέπει να αναληφθεί από την πολιτική ηγεσία και τις ελληνικές επιχειρήσεις, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της νέας ενεργειακής και περιβαλλοντικής πολιτικής της Ε.Ε. Πολλές ευκαιρίες και δυνατότητες χάθηκαν ή παραμένουν ανεκμετάλλευτες, ενώ η αδυναμία της πολιτείας και του ευρύτερου δημοσίου τομέα να ανταποκριθεί στις προσδοκίες της αγοράς είναι γεγονός, κάτι που καθίσταται εμφανέστατο παρατηρώντας τα τεκταινόμενα στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Από την άλλη, όμως, η Ελλάδα διαθέτει ένα αξιόλογο δυναμικό στους υδρογονάνθρακες και στα στερεά καύσιμα, καθώς και ένα τεράστιο δυναμικό στις ΑΠΕ. Έτσι, μέσω αναγκαίων προσαρμογών του νομοθετικού πλαισίου και της ταυτόχρονης δημιουργίας κατάλληλων διοικητικών υποδομών, μπορεί να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της νέας ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής. Βέβαια, θα απαιτηθεί μια συγκροτημένη προσπάθεια, δεσμευτικά χρονοδιαγράμματα και προπαντός μια κυβερνητική δέσμευση από πλευράς προτεραιοτήτων σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο, κάτι που προφανώς απουσιάζει αυτή τη στιγμή.

(B). Αν και είναι δικαιολογημένη η ανησυχία που επικρατεί για τη μελλοντική επάρκεια ενέργειας σε επίπεδο Νοτιοανατολικής Ευρώπης, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει δυνατότητα ενίσχυσης της ενεργειακής ασφάλειας, εκ μέρους των διαμετακομιστικών και καταναλωτριών κρατών, με την ανάλογη στρατηγική αντιμετώπιση των ζητημάτων που άπτονται της ανάπτυξης των υποδομών, ενεργειακών διασυνδέσεων και μέτρων σύσφιξης της αλληλεγγύης και αλληλοϋποστήριξης. Ο ρόλος της Ελλάδας, ως μια από τις πιο σταθερές πολιτικά χώρες και φυσικά της πιο αναπτυγμένης οικονομικά χώρας και του αρχαιότερου κράτους- μέλους της ΕΕ στην περιοχή παραμένει ακόμα κομβικός. Όμως, η υπεροχή της Ελλάδας σ' αυτό το επίπεδο κινδυνεύει γρήγορα να ξεπεραστεί από τις εξελίξεις στα γειτονικά κράτη, εάν δεν προκύψουν σύντομα απτά αποτελέσματα στην επέκταση και βελτίωση των ενεργειακών υποδομών της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των διασυνοριακών και διεθνών διασυνδέσεων (Βλ. πετρελαιοαγωγός Μπουργκάς- Αλεξανδρούπολης, Νότιος Άξονας Φυσικού Αερίου (το South Stream), επέκταση Βόρειων Ηλεκτρικών Διασυνδέσεων στη Μακεδονία και Ήπειρο)

Ως εκ τούτου, το IENE θεωρεί ότι είναι σημαντικό να αναπτυχθεί ουσιαστικός διάλογος με τις κυριότερες πετρελαιοπαραγωγές και διαμετακομιστικές χώρες ιδίως από την περιοχή της Κασπίας, καθώς και να υπάρξει ακόμα στενότερη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες στη Ν.Α. Ευρώπη, να εξεταστούν νέες ιδέες για συνεργασίες και να επιδιωχθεί σύσφιξη των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων γενικότερα. Ωστόσο, αυτό από μόνο του δεν φθάνει. Υπάρχει εντονότατη πλέον ανάγκη τα προβλήματα της ενέργειας να γίνουν αντικείμενο συνεχούς και βαθιάς μελέτης και προπαντός να αναχθεί ο δημόσιος διάλογος σ' ένα ευρύτερο επίπεδο. Το IENE είναι φορέας που θα μπορούσε να στηρίξει προσπάθειες, να περάσει μηνύματα, να συμβάλει σε επίτευξη στόχων μέσα στην Ελλάδα και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, ενώ η ελληνική πολιτεία, η ενεργειακή βιομηχανία, μελετητές και εργαζόμενοι στον ενεργειακό τομέα μπορούν να συμπαραταχθούν και να συμβάλουν ουσιαστικά με εργασίες και προτάσεις τις οποίες το IENE μπορεί να προβάλλει καταλλήλως.

(Γ). Μία από τις πλέον ανησυχητικές σκέψεις που συζητήθηκαν ευρέως κατά την διάρκεια του συνεδρίου ήταν η διαπίστωση ότι η καθυστέρηση στην άμεση υλοποίηση μεγάλων projects στον τομέα του φυσικού αερίου και συγκεκριμένα των αγωγών θα έχει πολλαπλές επιπτώσεις σε ολόκληρη την Νοτιοανατολική Ευρώπη καθώς η ζήτηση για φυσικό αέριο θα αυξάνεται στο μέλλον με όλο και πιο γρήγορους ρυθμούς. Από την άλλη επισημάνθηκε η σπουδαιότητα όχι μόνων των παραδοσιακών

προμηθευτών, όπως η Ρωσία, αλλά και των εναλλακτικών προμηθευτών τόσο από τη Κεντρική Ασία όσο και από τη Μέση Ανατολή.

(Δ). Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην σπουδαιότητα των αγωγών ιδιαίτερα γνωστού ως του 4^{ου} Διαδρόμου Αερίου και πως μπορεί αυτός να επηρεάσει καταλυτικά την ενεργειακή ασφάλεια της ευρύτερης περιοχής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Αναφορικά μάλιστα με την ασφάλεια των ενεργειακών προμηθειών ο αγωγός TAP ίσως θα είναι από τους πρώτους που θα υλοποιηθούν στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης και συγκεκριμένα το 2011 (σύμφωνα με τελευταίες εκτιμήσεις) ιδίως μάλιστα έπειτα από την εξασφάλιση προμήθειας φυσικού αερίου από το Ιράν.

(Ε). Μία από τις πιο έκδηλες παραδοχές του Συνεδρίου ήταν το γεγονός ότι θα πρέπει να εισαχθεί το συντομότερο δυνατόν από την πολιτεία ένα ανανεωμένο θεσμικό πλαίσιο έτσι ώστε να ρυθμιστούν με τον πλέον δίκαιο τρόπο οι στρεβλώσεις που παρατηρούνται στην ελληνική αγορά ηλεκτρισμού. Το γεγονός της ύπαρξης μιας αφενός απελευθερωμένης αγοράς ηλεκτρισμού στο χονδρεμπόριο και μιας απόλυτα ρυθμισμένης λιανικής αγοράς αφετέρου επιβαρύνει απ' τη μια την ΔΕΗ και απομακρύνει απ' την άλλη την Ελλάδα από την επίτευξη των στόχων του 2020 όπως αυτοί έχουν καθοριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Απαιτούνται ειδικές πολιτικές δράσεις, οι οποίες φυσικά δεν υπάρχουν σήμερα με ενεργή κρατική παρέμβαση, διαφορετικά προβλέπεται να υπάρξει δυσβάστακτο κόστος.

(ΣΤ). Παρά το γεγονός ότι οι επικρατούσες συνθήκες στην εγχώρια αγορά ηλεκτρισμού δεν είναι ιδεώδεις τόσο για τους ανεξάρτητους παραγωγούς όσο και για τη ΔΕΗ, ιδίως αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας της χονδρεμπορικής αγοράς (βλέπε ΔΕΣΜΗΕ), εντούτοις σε ότι αφορά την απελευθέρωση της αγοράς και την εμπέδωση πνεύματος ανταγωνισμού, η υλοποίηση των πρώτων μεγάλων επενδύσεων στην ηλεκτροπαραγωγή από ανεξάρτητους παραγωγούς είναι γεγονός. Ήδη λειτουργούν τρεις μεγάλες θερμικές μονάδες από ανεξάρτητους παραγωγούς (Ηρων, ΕΝΘΕΣ, Μυτιληναίος), συνολικής εγκατεστημένης ισχύς 910 MW ενώ είναι υπό κατασκευή τρεις ακόμα μονάδες συνδυασμένου κύκλου συνολικής ισχύος περίπου 1,200 MW. Τελικά, ύστερα από πολλά χρόνια μονότονης γκρίνιας και απαισιοδοξίας για τις συνθήκες που επικρατούσαν στα ενεργειακά πράγματα της χώρας, φαίνεται ότι έχουν αρχίσει να ωριμάζουν οι συνθήκες στην εγχώρια αγορά του ηλεκτρισμού, που θα επιτρέψουν στους Ανεξάρτητους Παραγωγούς και επενδυτές να

πραγματοποιήσουν τα σχέδιά τους, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση και εκσυγχρονισμό της ηλεκτροπαραγωγικής υποδομής της χώρας.

(Ζ) Ένα ακόμη από τα κύρια συμπεράσματα του φετινού συνεδρίου ήτο ότι η Ελλάδα, η οποία παρουσιάζει καθυστέρηση σχετικά με την αναδιάρθρωση του ενεργειακού μείγματος και την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας σε όλους τους τομείς, πρέπει να καταβάλλει ιδιαίτερα ενισχυμένη προσπάθεια σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε. για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας καθώς και στους νέους ενεργειακούς στόχους. Είναι γεγονός ότι υστερεί σημαντικά στον τομέα της ανάπτυξης των ΑΠΕ και Εξοικονόμησης Ενέργειας. Σύμφωνα με τις εισηγήσεις στο Συνέδριο, ο χρόνος που απομένει μέχρι το 2020 είναι περιορισμένος και η μη συμμόρφωση θα επιφέρει αυτή τη φορά σημαντικές οικονομικές κυρώσεις που θα είναι σε βάρος των καταναλωτών. Χωρίς άλλη καθυστέρηση χρειάζεται νέος προσανατολισμός της ενεργειακής στρατηγικής και η άμεση θέσπιση αποτελεσματικών μηχανισμών, κινήτρων και αντικινήτρων τόσο στην ηλεκτροπαραγωγή και τη συμπαραγωγή όσο και στην κατανάλωση ενέργειας. Επιπλέον, πρέπει να ενταχθούν στην ενεργειακή στρατηγική τόσο ο τομέας των μεταφορών όσο και ο τομέας της γεωργίας από την οποία αναμένεται μεγάλη συμβολή σχετικά με τη βιομάζα και τα βιοκαύσιμα.

(Η) Κοινή ήτο εξ'άλλου η διαπίστωση ότι τα ενεργειακά προβλήματα γίνονται όλο και πιο σύνθετα, η επίλυση τους δε με την πάροδο του χρόνου απαιτεί όλο και πιο περίπλοκες πολιτικές, νομοθετικές και τεχνολογικές απαντήσεις προκειμένου το κόστος της ενέργειας να παραμείνει σε λογικά επίπεδα. Όμως η νέα στρατηγική της Ε.Ε. προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία στη χώρα μας να αναπροσαρμόσει τον ενεργειακό της τομέα προς όφελος της οικονομίας, του περιβάλλοντος και των καταναλωτών.

(Θ) Τέλος, ο θετικός ρόλος του IENE και οι δυνατότητες που έχει να συμβάλλει σε μια ευρύτερη προσπάθεια εμπέδωσης της ενεργειακής συνείδησης, ανεδείχθη μέσα από τις εργασίες του φετινού συνεδρίου αλλά και τις άλλες εκδηλώσεις της Εβδομάδας Ενέργειας. Όπως υποστηρίχθηκε από αρκετούς ομιλητές και άλλους συμμετέχοντες στο Συνέδριο οι διάφορες πρωτοβουλίες, που προωθεί το IENE, πρέπει να γίνονται ευχάριστα δεκτές και να ενισχύονται από την ελληνική ενεργειακή βιομηχανία και από την πολιτεία. Εξάλλου, υπάρχει εμπειρία της σημασίας που άλλες χώρες αποδίδουν στην ύπαρξη και

δραστηριότητα ανάλογων ινστιτούτων και ΜΚΟ. Το IENE θα συνεχίσει όσο είναι δυνατόν να προσπαθεί προς αυτήν την κατεύθυνση, ώστε με την ποιότητα της εργασίας του να γίνει αντιληπτή και στην Ελλάδα η σημασία της ενεργειακής ενημέρωσης και διαλόγου.